

ЎЗМУ ХАБАРЛАРИ

ВЕСТНИК НУУз

АСТА NUUZ

МИРЗО УЛУГ'БЕК НОМИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ
УНИВЕРСИТЕТИ ИЛМИЙ ЖУРНАЛИ

**ЖУРНАЛ
1997
ЙИЛДАН
ЧИҚА
БОШЛАГАН**

**2021
1/2/1**

**Ижтимоий-
гуманитар
фанлар
туркуми**

Бош муҳаррир:

И.У.МАЖИДОВ – т.ф.д., профессор.

Бош муҳаррир ўринбосари:

Р.Х.ШИРИНОВА – ф.ф.д., профессор

Таҳрир хайъати:

Сагдуллаев А.С. – т.ф.д., проф.

Аширов А.А. – т.ф.д., проф.

Баллиева Р. – т.ф.д., проф.

Маликов А.М. – т.ф.д., проф.

Юсупова Д.Ю. – т.ф.д., проф.

Муртазаева Р.Ҳ. – т.ф.д., проф.

Мўминов А.Г. – с.ф.д., проф.

Ганиева М.Х. – соц.ф.д., проф.

Мадаева Ш.О. – ф.ф.д., проф.

Туйчиев Б.Т. – ф.ф.д., проф.

Мухаммедова Д.Г. – псих.ф.д.

Тўхтаев Х.П. – ф.ф.н., доц.

Болтабоев Ҳ. – фил.ф.д., проф.

Раҳмонов Н.А. – фил.ф.д., проф.

Жабборов Н.А. – фил.ф.д., проф.

Сиддиқова И.А. – фил.ф.д., проф.

Ширинова Р.Х. – фил.ф.д., проф.

Садуллаева Н.А. – фил.ф.д., доц.

Арустамян Я.Ю. – фил.ф.д., доц.

Пардаев З.А. – фил.ф.ф.д., PhD.

Масъул котиб: **З. МАЖИД**

ТОШКЕНТ – 2021

МУНДАРИЖА

Тарих

Абдурасилов Ш. XVI асрда Тошкентнинг сиёсий тарихи.....	4
Асқаров Қ. Учтепа-Булоқмозор археологик ёдгорлиги – Наманган вилоятининг янги туризм объекти сифатида.....	8
Бегалиева М. Паттакесар тарихи.....	11
Маллабоев Б. XIX охири – XX аср бошларида Туркистонда вақф мулкларининг аҳволи ва ундаги ўзгаришлар таҳлили.....	15
Mahmudov E. Vuxoro ta'limi va Ismoil Gansprinskiy.....	18
Раджабов О. Х. Маккиндер геосиёсий талқинида “катта ўйин” сиёсати масаласи.....	22
Ўткиров А. XIX аср охири – XX аср бошларида маҳаллий бойлар ва жадид маърифатпарварларининг саховат ва хомийлик ташаббуси.....	25
Шомуротов Ш. Республикада суғориш тизимини ривожлантириш бўйича амалга оширилган чора-тадбирлар.....	28
Эшбеков Д. Парламент фаолиятининг такомиллашуви.....	31

Фалсафа. Психология. Педагогика. Методика. Социология

Абдурахимов Қ. Хулқий оғишлар симптомокомплексига психокоррекцион ишлар самарадорлиги.....	35
Ametov R. Yarimo'tkazgichlar fizikasini o'qitishda qiziqarli tajribalarni qo'llash.....	40
Аманова М. “Замонавий кишлоқ хўжалик техникаларини бошқарувчи оператор”ни ўқитиш тизими.....	44
Ahadov M. Kimyo ta'limida 3d texnologiyalardan foydalanishning istiqbollari.....	47
Ахророва С. Жамиятда хотин-қизларнинг ижтимоий-сиёсий фаоллигини ошириш омиллари.....	54
Бойгазиев Т. Форобий илмлар тараққиёти омиллари тўғрисида.....	58
Бурнес Л., Бледных Н. Talabalarining jismoniy ta'lim va sportga motivatsiya tashkil etishga OAV o'vining ta'siri..62	
G'ofurova M. O'quvchilarning kuzatuvchanlik xislatlarini shakllantiruvchi o'quv topshiriqlari.....	66
Дадабаев О. Шахсий-типологик ёндашув асосида 17-18 ёшли ўсмир дзюдочиларнинг техник-тактик тайёргарлигини ошириш.....	69
Jurgaeva I. Yoshlarning madaniy harakatlari paydo bo'lishi.....	74
Журақобилова Х. Олий таълим педагогикасида талабаларга таълим-тарбия беришнинг назарий-методологик асослари.....	77
Инназаров М. Малака ошириш курсларида педагог кадрлар касбий компетентлигини ташхислаш ва баҳолаш модели.....	81
Кариева Н. Hodimlar va rahbarlarning tashkilotga bo'lgan ishonchga bo'lgan ishonchlari va ularning qadriyat yo'nalishlari o'rtasidagi munosabatlar.....	84
Киенко Г., Губкина А. Universitetda basketbolga talabalarni tayyorlash metodikasi xususiyatlari.....	89
Қодиржонов К. Ёшларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялаш масалалари.....	92
Қаршиев Н. Сиёсий тартибот контекстида сиёсий партиявий тизимларнинг ўзгариш ва ривожланиш қонуниятлари.....	95
Махманов Э. Бўлажак муҳандисларни физика дарсида мантикий фикрлаш қобилиятини шакллантириш методикаси.....	100
Мираширова Н. Психолог шахсининг мутахассис сифатида камолга етишида касбий ва шахсий сифатлар.....	104
Нафасов Д. Туризмнинг тарбиявий имкониятларидан фойдаланишнинг тарихий-педагогик жиҳатлари.....	108
Нишонова Н. Ўзбекистонда феминизм ва гендер тенглик: мулоҳаза ва тақлифлар.....	111
Разуваева И. Талабаларда гандбол ўйини орқали безовталиқ ҳиссини йўқотиш.....	116
Рахмонов Б. Ўзбекистонда этномаданий кадрлар ривожини ва миллий ғоя тарғиботидаги ўрни.....	119
Салоҳидинов Н. Мустақкам бошқарув самарали таълимнинг кафолати сифатида.....	122
Сафаров М. Ўзбекистондаги ижтимоий-сиёсий ўзгаришлар ва ёшлар ижтимоий-сиёсий онгини трансформациялашиши.....	125
Собитов О., Абдурахимов Қ. Тарбияси оғир ўсмирлар ўртасида ҳуқуқбузарликларни олдини олишнинг психологик омиллари.....	129
Турабоева К., Примова Д. Та'lim texnologiyasining afzalliklari.....	133
Туркменова М. Талаба ёшларни оилавий ҳаётга тайёрлашда жисмоний тарбиянинг ўрни.....	136
Туробов Ж. Инглиз тили ўқитиш жараёнида темирйўл соҳасига оид терминларни татбиқ этиш усуллари.....	140
Хайтов А. Норасолик комплекси шаклланиши омиллари.....	144
Халикова Л. Psixologik xatti-harakatlar sportchi muvaffaqiyatining tarkibiy qismi sifatida.....	148
Холиқов А. Кўришида нуқсонли бўлган битирувчи ёшларни ҳаётда ижтимоий мослашувини амалга оширишда ўқитишнинг самарали технологияси.....	152
Shirinov O. O'quvchilarni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash.....	154
Эрназарова Н. Педагогик олий таълим муассасалари гуманитар таълим йўналиши талабаларининг кредит-модул тизимида мустақил ишини ташкил этиш хусусиятлари.....	158
Ялғашев Б. Миллий халқ ўйинларининг ўзига хос хусусиятлари (Самарқанд воҳаси мисолида).....	161

Филология

Абдуллаев Ф. Бадиий асарларда терговчи нуқтининг миллий ва маданий жиҳатларининг намоён бўлиши.....	165
Алламуратова Х. Апотропоё – этнолингвистиканинг тадқиқ объекти сифатида.....	169
Аманов Ғ. Ижтимоийлашув жараёнлар тадрижи ва таҳлили.....	173
Barotova M. “Ko'z qismoq” paralingvistik vosita sifatida.....	176
Бекмурадова З. Хиазм – стилистик фигура сифатида.....	179
Дедаханова М. Лексик маъно тараққиётида синекдоха ва унинг юзага келиш масаласи.....	182
Джафарова Д. Ҳозирда француз ва ўзбек тилларида “тарихий хотира”ни ифодаловчи архаик фразеологик бирликларнинг оғзаки нуқда ишлатилиши.....	186
Душаева У. Испан тилида турғун ўхшатмаларнинг гапдаги синтактик вазифалари.....	189
Жуманов Э. Роль медиальной формулы в узбекских народных сказках.....	193
Жўраева М., Бобокалонов О. Французча-ўзбекча шифобахш ўсимликлар терминологиясининг прагмалингвистик тадқиқи.....	196
Ибрагимов Ш. “O'zbekiston-24” телеканалда “обод кишлоқ” ва “обод маҳалла” дастури ижроси таҳлили.....	200

Исломов Д. Фонема ва фоностистика тушунчаларига доир илмий-назарий қарашлар.....	204
Исмоилова Н. Метаморфоза феноменинг лингвистик луғатларда берилиши.....	207
Мамадалиева З. Искандар образи талқини: ирфон, орифлик ва камолот.....	210
Маматова Ф. Инглиз ва ўзбек тилларидаги эвфемизмларни типологик тадқиқ қилиш.....	213
Ражабова Д. Америка ёзувчиси Теодор Драйзернинг “Женни Герхардт” асарида урбанонимлар талқини.....	216
Ro‘zimatova D. O‘zbekcha tibbiy terminlarning mavzuiy guruhlari.....	219
Тухтасинова Н. Халқаро туризм терминологияси тушунчасининг моҳияти ва хусусиятлари.....	222
Усмонова З. Илмий-фантастик терминларнинг асардаги бадиий вазифалари (Рей Брэдбери ва Айзек Азимов асарлари мисолида)	225
Холисова Г. Тижорий дискурсининг психолингвистик тадқиқига доир айрим натижалар.....	229
Худойбердиева Н. Ранг – фанлараро тадқиқот манбаи сифатида.....	232
Худойкулов М. Матбуот ва жамоатчилик фикри.....	237
Хайдарова Г. Мақол ва маталларнинг миллий ўзига хослиги ва уларнинг тузилиши.....	240
Ҳасанов А. Ўзбек тилидаги лексик лакуналарни диалектизмлар билан тўлдириш (чорвачилик лексикаси мисолида) ..	243
Шербоев Н. Стилистик воситаларнинг нутқ самарадорлигига таъсири.....	247
Юлдашева Х. Эркин Воҳидов лирик асарларида миллий руҳ ифодаси.....	250

УДК:199.9(595.1)

Малоҳат Жўраева,

Бухоро давлат университети доценти

Филология фанлари доктори

E-mail: malo_uz@mail.ru

Одилшоҳ БОБОКАЛОНОВ,

Бухоро давлат университети мустақил тадқиқотчиси

E-mail: odilchoh@yahoo.fr

PRAGMALINGUISTICAL STUDY OF FRENCH-UZBEK MEDICINAL PLANT TERMINOLOGY

Abstract

This scientific article on the pragmalinguistic study of French-Uzbek terminology of medicinal plants is intended to clarify the field of comparative linguistics and to study it separately at the level of modern innovative requirements. This article also examines the peculiarities of medicinal phytonyms in the French and Uzbek languages. The comparative opposites of linguistic terms are analyzed.

Key words: medicinal plant, terminology, pragmatics, pragmalinguistics, linguo-culturology, linguo-cognitivism, similarities and differential signs, lexical-semantic analysis.

ПРАГМАЛИНГВИСТИЧЕСКОЕ ИЗУЧЕНИЕ ТЕРМИНОЛОГИИ ФРАНЦУЗСКО-УЗБЕКСКОГО ЛЕКАРСТВЕННОГО ЗАВОДА

Аннотация

Эта научная статья о прагмалингвистическом изучении французско-узбекской терминологии лекарственных растений предназначена для прояснения области сравнительного языкознания и изучения ее отдельно на уровне современных инновационных требований. В этой статье также исследуются особенности лекарственных фитонимов на французском и узбекском языках. Анализируются сравнительные противоположности лингвистических терминов.

Ключевые слова: лекарственное растение, терминология, прагматика, прагмалингвистика, лингвокультурология, лингвокогнитивизм, сходства и отличительные признаки, лексико-семантический анализ.

ФРАНЦУЗЧА-ЎЗБЕКЧА ШИФОБАХШ ЎСИМЛИКЛАР ТЕРМИНОЛОГИЯСИНИНГ ПРАГМАЛИНГВИСТИК ТАДҚИҚИ

Аннотация

Мазкур французча-ўзбекча шифобахш ўсимликлар терминологиясининг прагмалингвистик тадқиқига бағишланган илмий мақола қиёсий тилшуносликнинг атамашунослик соҳасига ойдинлик киритиш ва уни замонавий инновацион талаблар даражасида алоҳида ўрганишни дастурлаш учун долзарб ҳисобланади. Шунингдек, мазкур мақолада шифобахш фитонимларнинг ўзига хос хусусиятлари француз ва ўзбек тиллари мисолида ўрганилади. Лисоний атамаларнинг қиёсий муқобиллари таҳлил қилинади.

Калит сўзлар: шифобахш ўсимлик, терминология, прагматика, прагмалингвистика, лингвомаданиятшунослик, лингвокогнитивистика, ўхшашлик ва дифференциал белгилар, луғавий-семантик таҳлил.

Кириш. Француз ва ўзбек тилларида шифобахш ўсимлик номи [қиск. ШЎН] терминологиясининг прагмалингвистик, лингвомаданий ва лингвокогнитив қиёсий тадқиқи номларининг мотивацион-номинатив ва лингвомаданий хусусиятларини очиб бериш, шунингдек, қиёсланаётган ноқардош тиллардаги шифобахш ўсимлик номи [қиск. ШЎН] ларнинг ички ва ташқи хусусиятларидаги умумий ўхшашлик ва дифференциал белгиларини аниқлаш тадқиқотнинг асосий мақсади ҳисобланади.

Мавзуга оид адабиётларнинг таҳлили. Француз ва ўзбек қиёсий тилшунослигида [ШЎН] илк маротаба тадқиқ этилмоқда.

Шунга қўра:

ўзбек ва француз тилларидаги [ШЎН] луғатини яратиш;

мотивацион-номинатив таҳлилнинг асосий йўналишларидан келиб чиқиб, [ШЎН] терминологиясини янгича тизимга солиш;

ўзбек ва француз тилларида [ШЎН] илмий номланишининг мотивацион аспектда фарқли ва ўхшаш жиҳатларини кўрсатиб бериш;

прагмалингвистик, лингвомаданий ва лингвокогнитив қўламда қиёсланаётган тиллар кесимидаги [ШЎН]ларининг луғавий-семантик таҳлилини амалга ошириш ва уларни махсус семантик гуруҳларга ажратиш тавсифлаш;

француз ва ўзбек халқлари қадриятларида прагмалингвистик, лингвомаданий ва лингвокогнитив [ШЎН] ларининг ёндош лисоний бирликлар билан ифодаланишини ва функционал-семантик категория билан уйғунлашишини ёритиш;

[ШЎН] ларининг турли лисоний бирликлар, фразеологик чатишмалар, идиома, фраземалар ва нутқий ҳосилаларда ифодаланишининг морфосинтактик хусусиятларини очиб бериш;

француз ва ўзбек халқларининг тарихий-маданий ривожланишининг ўзига хос хусусиятлари билан боғлиқ бўлган [ШЎН]ларининг прагмалингвистик, лингвомаданий ва лингвокогнитив

миллий ўзига хосликларни аниқлаш иш олдига мақсад қилиб қўйилди.

Шуни алдоҳида таъкидлаш лозимки, қиёсий лингвистика тармоқларида инновацион ғояларни ўзбек тилшунослигига тадқиқ этиш, лингвомаданий, психонейролингвистик ва прагматик соҳаларда илмий натижаларга эришиш мақсадида Бухоро давлат университетида ҳам алоҳида тадқиқотлар бошлаб юборилган [4]. Жумладан, француз ва ўзбек тилларида шифобахш ўсимлик [ШЎН] терминологиясининг прагматингвистик, лингвомаданий ва лингвокогнитив қиёсий тадқиқи ҳам ана шу илмий изланишлар натижаси бўлишига эришилмоқда [12].

Тадқиқот методологияси. Жаҳон тилшунослигида [ШЎН]лар терминологиясининг прагматингвистик, лингвомаданий ва лингвокогнитив тадқиқи турли тиллар замида ўрганилган ва бу йўналишда самарали натижаларга эришилган. Бироқ тадқиқ объектга олинган мавзу доирасида, жумладан, француз ва ўзбек тиллари қиёсий-чоғиштирма тилшунослиги йўналишда тадқиқот ишлари амалга оширилмаган. Республикада сўнгги йилларда доривор ўсимликларни муҳофаза қилиш, табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш, доривор ўсимликлар етиштириладиган плантациялар ташкил этиш ва уларни қайта ишлаш борасида изчил ислохотлар амалга оширилмоқда. Хусусан, 2020 йил 10 апрелда қабул қилинган “Ёввойи ҳолда ўсувчи доривор ўсимликларни муҳофаза қилиш, маданий ҳолда етиштириш, қайта ишлаш ва мавжуд ресурслардан оқилона фойдаланиш чора тадбирлари тўғрисида”ги [1] мамлакатимиз президенти Ш.М.Мирзиёев томонидан қабул қилинган қарори мазкур соҳага бўлган эътиборни янада кучайтирди. Қолаверса, француз ва ўзбек тиллари билан боғлиқ терминологик лугатларнинг айна вақтда заруриятга айланиши мавзу олдида турган долзарбликни аниқлашга ёрдам беради.

Чоғиштирма тилшуносликнинг назарий асосларини яратишда жаҳон тилшунослари ва республикамиз олимларининг роли катта.

Биринчидан, “Шифобахш ўсимлик” тушунчаси ва термини, асосан тиббиёт ва табиатшунослик нуқтаи назаридан кенг қўламда ўрганилганлиги, аммо ҳозирги тилшуносликда етарли тадқиқ қилинмаганлиги кузатилади [2,3,5,6]. Айниқса, қиёсий планда [ШЎН] номларининг француз ва ўзбек лингвомаданий қатлам доирасида тадқиқот олиб борилмаганлиги;

иккинчидан, икки халқ оғзаки ва ёзма ижодида тил ва маданият уйғунлигида ҳали етарлича эътибор қаратилмагани;

учинчидан, [ШЎН] лисоний воситалари мажмуаси икки тил материалида комплекс тизимга солилмагани;

тўртинчидан, [ШЎН] ларининг термин сифатидаги роли ва лисоний аспекти қиёсий соҳада тўлиқ таснифланмаганлиги, Ўзбекистонда [ШЎН] номлари табиатшунослик ва тиббиёт доирасидагина ўрганилганлиги ва лингвистика билан боғлаб концептуал таҳлилга тортилмаганлиги;

бешинчидан, [ШЎН] ларининг концептуал белгилари алоҳида тадқиқот қилинмаганлиги тадқиқот олдида долзарб масалаларга илмий аниқлик киритиш лозимлигини тақозо этмоқда.

Инновацион технологияларни тадқиқ этиш шароитида тадқиқ мавзусининг ўрганилиш даражаси куйидагилардан иборатдир:

Жаҳон тилшунослиги ва тиббиётини янада жадал ривожланиши учун тиббий онг ва тушунчаларни шакллантириш йўлида [ШЎН] ларининг лексик қатламини ўзлаштиришга бўлган эҳтиёжни аниқлаштириб олиш;

Жаҳон халқлари, жумладан, француз ва ўзбек маданий бойликларида ўсимликлар оламидаги тиббий флоремаларнинг прагматик хусусиятларини аниқлаш;

Француз ва ўзбек тилларида [ШЎН] лар терминологиясини прагматингвистик, лингвомаданий ва лингвокогнитив қиёсий тадқиқ қилиш ҳамда прагматик тавсифлаш;

Маҳаллий ва хорижий фитонимга мансуб ўсимликларнинг доривор турларини илмий тиббиётда фойдаланишини қиёсий ўрганиш билан боғлиқ фармацевтика саноатидаги ўрнини белгилаш;

Жаҳон тилшунослигида эришилган илмий натижалар, хорижий мамлакатлар ва Ўзбекистонда амалга оширилган тадқиқотлар, қиёсланаётган тилларда яратилган илмий ижодий намуналар тағзамин бўлиб хизмат қилади

Таҳлил ва натижалар. Француз ва ўзбек тилшунослигида [ШЎН] лари маълум даражада алоҳида ва тармоқ йўналишида тадқиқ этилган. Бироқ тиббиёт ва табиатшунослик билан боғлиқ илмий изланишлардан ташқари прагматингвистик, лингвомаданий ва лингвокогнитив қиёсий йўналишда алоҳида махсус илмий тадқиқот объекти бўлмаган. Шифобахш фитонимларнинг шу кунга қадар ўзбек ва француз тиллари мисолида қиёсан ўрганилмаганлиги тадқиқот ишининг ниҳоятда муҳим аҳамиятга эга эканлигини белгилайди. Шунга мувофиқ биз [ШЎН] терминологиясини яратишни ўз олдимизга мақсад қилиб олдик.

Куйидаги жадвалда илмий тадқиқот ишимизда аниқ ечимини кутаётган асосий лексика, лисоний атамалар қиёсий муқобиллари таржима лугатлардан намуналар сифатида берилди:

Ўзбекча атамалар	Хорижий тиллардаги муқобил атамалар	Изоҳи
Шифобахш ўсимликлар	Plantae medicinalis (лотинча); plantes (f) médicinale (французча); Medicinal plants (инглизча); Лечебные растения (русча)	Одам ва ҳайвонлар касалликларини олдини олиш ва даволаш учун ишлатиладиган ёввойи ва маданий ўсимликлар. Ўсимликларни даволаш тизими фитотерапия деб аталади
Доривор ўсимликлар	Plante (f) médicameuteuse (французча); medicinal plants, drug plants (инглизча); Лекарственные растения (русча)	Таркибида инсон ва ҳайвонлар организмга таъсир этувчи биологик фаол моддалар тўловчи ва тиббиёт мақсадларида доривор хомашёси тайёрланадиган ўсимликлар.
Шифобахш ўтлар, гиёҳлар	Herbacée (f) officinale, herbes (f,pl) médicinales (французча);	Инсон ва ҳайвонлар организмга таъсир этувчи шифобахш, даволовчи хусусиятларга

	officinal herbs, medicinal herbs, herbaceous plants (инглизча); лекарственные травы, лечебные травы (русча)	эга пояси ёғочланмайдиган, чорва моллари учун асосий озуқа бўлган яшил ўсимликларнинг ҳаётий шакли
Зиравор ўсимликлар, Шифобахш зираворлар	Plantes (<i>m,pl</i>) condimentaires, condiments (<i>m,pl</i>) aux propriétés médicinales (французча); condiment plants, medicinal condiments (инглизча); лечебные приправы (русча)	Шифобахш хусусиятларга эга овқатни хушбўй ва хуштаъм қилувчи ўсимликлар
Фармакогнозия	Pharmacognosie (<i>f</i>), matière (<i>f</i>) médicale (французча); pharmacognosy (инглизча); фармакогнозия (русча)	Асосан ўсимликлар, қисман хайвонлардан олинадиган доривор хомашёлар – ёғлар, эфир мойлари, дарахт елими, мум, ланолин ва бошқаларни ўрганувчи фан.
Фитотерапия	Phytothérapie (<i>f</i>), herboristerie (<i>f</i>) (французча); Herbal medicine, herbalism, phytomedicine, phytotherapy, paraherbalism (инглизча); фитотерапия, траволечение (русча)	Шифобахш ўсимликлар билан даволаш усулига асосланган Халқ таботатининг асосий йўналишларидан бири
Ароматерапия	Aromathérapie (<i>f</i>), (французча); Aromatherapy (инглизча); Ароматерапия (русча)	Шифобахш муолажалар асосида хушбўй хидли ўсимликлар, суюқликлар ва турли оромбахш ифорлар билан даволаш соҳаси
Натуропатия	Naturopathie (<i>f</i>), (французча); naturopathy, naturopathic medicine (инглизча); натуропатия (русча)	Фақатгина табиий воситалар ва уларга асосланган усуллар ёрдамида инсон танасининг ўзини даволашига асосланган муқобил тиббиёт соҳаси
Флоротерапия	Florithérapie (<i>f</i>), thérapie (<i>f</i>) florale (французча); flower therapy, flower remedies (инглизча); флоротерапия, цветочная терапия (русча)	Табиатдаги нафис ва хушбўй ифор таратувчи гул ва таркибий қисмлари билан даволаш, инсоннинг ҳиссий ва рухий ҳолатини уйғунлаштиришга асосланган тиббиёт соҳаси
Халқ таботати	Médecine (<i>f</i>) populaire (<i>f</i>), médecine (<i>f</i>) naturelle, médecine (<i>f</i>) douce (французча); traditional medicine, natural medicine (инглизча); Народная медицина, врачевание, целительство (русча)	Авлодлар тажрибасига таянган, халқ урф-одатларида ўз тасдиғини топган, тиббиёт ходимлари ҳамда махсус тайёрланган шахслар томонидан қўлланиладиган анъанавий ва муқобил тиббиётнинг тан олинган профилактика, диагностика ва даволаш усуллари. Халқ таботатига оккультизм-афсунга оид ҳамда диний маросимларни ўтказиш қирмайди.
Анъанавий тиббиёт	Médecine traditionnelle (французча); Traditional medicine, indigenous (folk) medicine (инглизча); традиционная медицина (русча)	Маълум бир ҳудуд ёки миллатга хос бўлган профилактика, диагностика ва даволаш усуллари (масалан, Хиндистонда йога, Хитойда игна билан даволаш, Ўрта Осиёда доривор ўсимликлар билан даволаш ва б.).
Муқобил тиббиёт	Médecine (<i>f</i>) alternative, médecine (<i>f</i>) parallèle, médecine (<i>f</i>) holistique (французча); alternative medicine (инглизча); альтернативная медицина, нетрадиционная медицина, парамедицина (русча)	замонавий тиббиётга нисбатан қўшимча ёки муқобил вариант сифатида эътироф этиладиган профилактика, диагностика ва даволаш усуллари.
Қўшимча тиббиёт (Комплементар тиббиёт)	Médecine (<i>f</i>) complémentaire (французча); complementary medicine (инглизча); комплементарная медицина (русча)	халқ таботатининг соғлиқни сақлаш амалиётида замонавий тиббиёт билан биргаликда қўлланиладиган умум эътироф этилган усуллари.

Тиббиёт соҳаси тармоқларида оммалаштирилиши зарур куйидаги жиҳатларга аҳамият бериш кўзланган:

❖ Ўзбекча-французча, французча-ўзбекча шифобахш ўсимликлар луғатлари яратилади;

❖ Француз ва ўзбек қисий тилшунослигида шифобахш ўсимликлар терминологияси тизимга солинади;

❖ [ШЎН] лар илмий номланишининг мотивацион аспектда фарқли ва ўхшаш жиҳатларига оидлик киритилади;

❖ Прагмалингвистик, лингвомаданий ва лингвокогнитив кўламда илк маротаба [ШЎН] ларининг луғавий-семантик хусусиятлари ўрганилиб ёритиб берилди;

❖ [ШЎН] ларининг турли лисоний бирликлар, фразеологик чатишмалар, идиома, фраземалар ва нутқий ҳосилалар таркибида анализ ва синтез қилинади;

❖ Француз ва ўзбек халқларининг тарихий-маданий ривожланишининг ўзига хос хусусиятлари билан боғлиқ бўлган [ШЎН] ларининг миллий ўзига хосликлари аниқлаштирилади.

Прагматика (юн. *pragma, pragmatos* – иш, ҳаракат) – семиотика ва тилшуносликнинг нутқда тил белгиларининг амал қилишини ўрганувчи соҳаси, бошқача айтганда, муайян белгилар тизимини ўзлаштириб, ундан фойдаланувчи субъектларнинг айна шу белгилар тизимида муносабатини ўрганувчи фан тармоғи ҳисобланади [10]. Прагматика ҳақидаги асосий ғоя америкалик олим Ч. Пирс томонидан ўртага ташланган [7]; яна бир америкалик олим Ч. Моррис ушбу ғояни ривожлантирган ва «Прагматика» терминини семиотика бўлимларидан бирининг номи сифатида амалиётга киритган [9].

Прагматика инсоннинг ижтимоий фаолиятини ўзида қамраб олувчи нутқ жараёни, муайян алоқа вазияти орқали намоён бўлади. Лингвистик прагматика аниқ шакл, ташқи кўринишга эга эмас. Унинг доирасига сўзловчи субъект, адресат, уларнинг алоқа-аралашувдаги ўзаро муносабатлари, алоқа-аралашув вазияти билан боғлиқ кўплаб масалалар киради. Масалан, нутқ субъекти билан боғлиқ ҳолда куйидаги масалалар ўрганилади: баённинг ошқора ва яширин мақсадлари (бирон-бир ахборот ёки фикрни етказиш, сўрок, буйрук, илтимос, маслаҳат, ваъда бериш, узр сўраш, табриклаш, шикоят ва бошқалар); нутқ тактикаси ҳамда нутқ одоби турлари; суҳбат,

сўзлашиш қоидалари; сўзловчининг мақсади; сўзловчи томонидан адресатнинг умумий билим жамғармаси, дунёқараши, қизиқишлари ва бошқа хислатларига баҳо берилиши, сўзловчининг ўзи баён қилаётган хабарга муносабати қабилар киради. Прагматикада нутқ адресати, ўзаро алоқага кирувчиларнинг муносабатлари, муайян алоқа вазияти сингари омиллар билан боғлиқ қолда қам кўплаб масалалар ўрганилади. Прагматика ғоялари эвристик (йўналтирувчи) дастурлаш, машина таржимаси, информацион-кидирув тизимлари ва бошқаларни ишлаб чиқишда қўлланади. Биз ана шуларни ҳисобга олган ҳолда француз ва ўзбек тилларида шифобахш ўсимлик терминологиясининг прагмалингвистик хусусиятларига алоҳида эътибор қаратиш лозим деб ҳисоблаймиз.

Хулоса ва таклифлар. Тадқиқотда лингвомаданиятшунослик соҳаси билан бевосита боғлиқ бўлган шифобахш ўсимлик терминологиясининг прагмалингвистик, лингвокогнитив асослари тил ўрганиш учун ҳам муҳим аҳамият касб этади.

Хулоса қилиб айтганда, мавзунинг тадқиқи киёсий тилшунослик, социолингвистик, конгнитив лингвистикадаги чигал муаммоларга ойдинлик киритади. [ШЎН] лари билан боғлиқ лисоний бирликларни тизимга солади ва киёсий-типологик жиҳатдан ўрганади.

Француз ва ўзбек халқларининг лингвомаданий қатлами, мавзу доирасидаги илмий-назарий манбалар, киёсий терминологик луғатлар, бадий ва фольклор манбалари тадқиқот объектини ташкил этиб, киёсий тилларида [ШЎН] ларини киёсий ўрганиш ва лисоний тамойилларини белгилашда мотивацион-номинатив ва лингвомаданий воқеланишини кўрсатиб берувчи лисоний воситалар тизимга солинади.

АДАБИЁТЛАР

1. Мирзиёев Ш.М. «Ёввойи ҳолда ўсувчи доривор ўсимликларни муҳофаза қилиш, маданий ҳолда етиштириш, қайта ишлаш ва мавжуд ресурслардан оқилона фойдаланиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ЎзР Президенти Қарори. 2020 й. 10-апрель. // [Электрон ресурс] Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 11.04.2020 й., 07/20/4670/0414-сон. – Ресурс ҳавола: <https://lex.uz/docs/4785256>. – Охири мурожаат санаси: 10.11.2020.
2. Азизов Х.Я. Ўсимликларнинг инсон ҳаётида тутган ўрни // Органик дехқончиликнинг институционал масалалари: ҳолати ва истиқболлари республика илмий-амалий конференция материаллари. – Тошкент, 2017. - Б.113;
3. Ахмедов Э.Т., Бердиев Э.Т. Чилонжийда – истиқболли шифобахш ўсимлик. Монография –Тошкент: ЎзР ФА Минитипографияси, 2017. - Б.87;
4. Бобокалонов Р.Р., Бобокалонов П.Р., Хаятова Н.И. Значения канонических слов-предложений в духе толерантности. ФИЛОЛОГИЯ, Международный научный журнал (PHILOLOGY. International scientific journal), № 2 (26), 2020. С. 40.
5. Данияров Б. Ўзбек тили лексик синонимларининг лисоний ва нутқий муносабати, лексикографик тадқиқи. Монография. –Тошкент: Саностандарт, 2019. - Б.19;
6. Ли Б.Н. Халқ тиббиёти. Дарслик. –Тошкент: Янги аср авлоди, 2009. Б.139
7. Мельвилл Ю.К. Чарльз Пирс и прагматизм. (У истоков амер. буржуазной философии XX в.). М.: Изд-во МГУ. 1968 – Стр 9-17
8. Раҳматуллаев Ш. Ўзбек тилининг этимологик луғати (туркий тиллар). -Т.: Университет, 2002. - Б.463;
9. Труитт У. Предшественники постмодернизма и его связь с классическим американским прагматизмом // Вопр. философии. 2003. № 3. С. 165–166.
10. Ўзбекистон Миллий Энциклопедияси. - П ҳарфи. - Т.: ЎзМЭ Давлат илмий нашриёти, 2003. - Б.378
11. Claudine Tiercelin, C.S. Peirce et le pragmatisme, Paris, puf, 1993. P.3-149.
12. Juraeva M.M. Category of modality: research and interpretation. International Scientific Journal, Theoretical & Applied Science, Vol. 86, Issue 06, 2020 e-ISSN 2409-0085 (online), <http://T-Science.org>.
13. Sayfullaeva R.R., Bobokalonov R.R., and others. Social map of the language: neurolinguistics and optimization of speech. International Journal of Psychosocial Rehabilitation, Vol. 24, Issue 09, 2020 ISSN: 1475-7192.